

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

Концепция на политиката за интелигентна специализация за програмен период 2021-2027

Изготвена от:

екип на Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ и Министерство на
икономиката в състав:

д-р Теодора Георгиева

Деница Маринова

Фани Колева

Тихомира Палова

Версия 20.01.2021 г.

Въведение

Подходът на интелигентна специализация комбинира индустриални, образователни и иновационни политики, за да предложи на страните или регионите да идентифицират и изберат ограничен брой приоритетни области за инвестиции, основани на знанието, като се фокусират върху техните силни страни и сравнителни предимства.

Това включва:

- по-ефективно изразходване на публични ресурси, съсредоточаване върху определени области на знания или опит;
- създаване на синергия между механизмите за обществена подкрепа за научноизследователска и развойна дейност и иновации, индустриални сектори и образователни институции;
- премахване на фрагментацията и дублирането между политическите интервенции, които могат да доведат до загуба на публичен ресурс;
- идентифициране на най-силните или обещаващи области за предприемаческа активност и растеж чрез внимателен анализ на съществуващите възможности, активи, компетенции, конкурентни предимства в на локално, регионално и национално равнище;
- създаване на механизми, които да позволят стратегическо развитие, основано на мултисекторно взаимодействие;
- картиране и сравнителен анализ в рамките на иновационните системи, включително анализ на ролята и влиянието на ключовите играчи;
- прилагане на системи за наблюдение и оценка, основани на доказателства, за избор на области на знанието и иновационни проекти.

В платформата за интелигентна специализация на ЕС са регистрирани [над 200 региона от 26 различни държави](#). Създадена е съвместна изследователска група, която да предостави конкретна подкрепа за прилагането на стратегии за интелигентна специализация в [изоставащи региони](#). Целева подкрепа се предоставя и за дейности, свързани с морското дело, [дигиталния растеж](#) и [сътрудничеството със сектора на висшето образование](#).

Очаква се, че до края на 2020 г. стратегиите за интелигентна специализация ще допринесат за лансирането на близо 15 000 нови продукта на пазара, създаването на 140 000 нови стартиращи компании и 350 000 нови работни места в Европа. До момента в Европа са разработени над 120 различни стратегии за интелигентна специализация. Над 67 милиарда евро са заделени за финансирането на инициативи, произтичащи от тяхната реализация.

През програмен период 2021-2027 се очаква интелигентната специализация да продължи да играе основна роля в политиката на сближаване и регионалното развитие и в посока към икономическа трансформация в дългосрочен план. Предвид силния си потенциал за

създаване на добавена стойност, процесът на интелигентна специализация може да стимулира ръст, ръководен от иновации, в регионите на индустриалния преход на ЕС и да интегрира допълнително регионалните икономики в европейските вериги за създаване на стойност. Той също така има голям потенциал за насърчаване на еко-иновационни процеси, които отговарят на глобалните екологични предизвикателства в съответствие с целите на ООН за устойчиво развитие.

Проектът „Ефективна и прозрачна политика за интелигентна специализация на България 2021-2027“ е насочен към разработването на концепция за прозрачна и ефективна иновационна политика за интелигентна специализация (ИС) на България за програмен период 2021-2027, която да отразява и развива националния иновационен потенциал и конкурентните предимства на регионалните бизнес общности на основата на предприемаческото откривателство като инструмент за изграждане на предприемаческа и иновационна култура и активното гражданско участие на всички заинтересовани страни.

Концепцията на политика за интелигентна специализация за програмен период 2021-2027 е подготвена като част от изпълнението на проекта и е пряк резултат от **Дейност 5**: Анализ на европейските политики и приоритети за интелигентна специализация за програмен период 2021-2027 и подготовка на концепция на политика за интелигентна специализация на България за програмния период 2021-2027.

Съдържание

Въведение.....	2
Основни детерминанти на подхода за интелигентна специализация	5
Европейска политика за ИС за програмен период 2021-2027	7
Анализ на изследователския и иновационния потенциал в България	11
Стратегически перспективи за ИС на България за периода 2021-2027 година	19
Препоръки за прилагане на политиката за интелигентна специализация	22

Основни детерминанти на подхода за интелигентна специализация

През ноември 2009 г. Европейската комисия публикува доклада „Знание за растеж“, резултат от работата на експертна консултативна група към ЕС. Препоръката е националните, и особено регионалните, правителства да концентрират публично финансиране в области, които допълват съществуващите производствени активи на страната и региона, за да създадат бъдещи възможности за растеж и междурегионални сравнителни предимства. Тази концепция е определена като „интелигентна специализация“ и е възприета като част от Програмата на ЕС 2020 за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Нещо повече, стратегиите за научни изследвания и иновации, основани на идеята за интелигентна специализация (RIS3), се предлагат като предварително условие за усвояване на европейско структурно финансиране с цел концентриране на ресурси върху научните изследвания и иновациите в ограничен брой приоритетни области и осигуряване на максимално въздействие на структурните фондове.

Интелигентната специализация не е изцяло нов подход за подготовката на регионална политическа рамка за основан на иновациите растеж. Това, което отличава интелигентната специализация от традиционните индустриални и иновационни политики, е процесът, дефиниран като „предприемаческо откритие“ - интерактивен процес, при който частният сектор е ангажиран в „откриването“ на информация за нови дейности, а правителството оценява получените резултати и овластява участниците с най-голям потенциал да реализират на практика разкрилите се възможности. Като резултат, стратегиите за интелигентна специализация са много по-силно основани на подхода отдолу-нагоре, отколкото традиционните индустриални политики. При осъществяването на този процес обаче операционализирането на процесите на предприемаческо откриване остава предизвикателство, тъй като се изисква събиране и анализ на разнообразна информация, която често се съхранява от самите предприемачи или е част от институционалното знание на различни фирми и публични институции.

Основните елементи на концепцията за интелигентна специализация включват:

Самооткриване или процес на предприемачески откриване. Определянето на приоритети вече не е изключителната функция на държавата (отгоре надолу), а включва интерактивен процес, в който частният сектор открива и произвежда информация за нови дейности, а правителството осигурява условия за извършване на търсенето, оценява потенциала и овластява тези участници, които са най-способни да реализират съществуващия потенциал. В това се състои необходимостта от по-добри механизми за координация между регионите и националните правителства за разпределяне на ресурси в среда на структурни промени и несигурност, риск и асиметрия на информацията.

Дейностите, а не секторите сами по себе си са нивото за определяне на приоритети за инвестиции. Дейностите могат да бъдат обвързани със специфични технологии или микс от технологичен, специфични възможности, природни активи и т.н. Като цяло това, което се открива като бъдещи приоритети, са тези дейности, при които иновативните

проекти допълват съществуващите производствени активи, подчинени на специфичните цели на интелигентна специализация (например модернизация, преход, диверсификация).

Интелигентната специализация включва **стратегическа и специализирана диверсификация**. Вместо да насърчава специализацията по предварително определени пътища, подходът на интелигентната специализация признава, че могат да се появят нови или неочаквани открития за дейности, водещи до т. нар. „специализирана” диверсификация.

Оценка и мониторинг. Интелигентната специализация подчертава необходимостта създателите на политики да извършват мониторинг и оценка, основана на факти, и да разчитат на обратна връзка при разработването на политики. Наред с това се изисква гъвкавост при разработването на политики, за да може да се прекрати или преразпредели публичната подкрепа за научноизследователска и развойна дейност и иновации. За тази цел са необходими ясни критерии за успех и провал. Политиките за интелигентна специализация трябва да имат измерими цели, независимо дали включват увеличаване на осъществяваната от бизнеса научноизследователска и развойна дейност или комерсиализация на научни постижения.

ЕС превърна принципите на интелигентната специализация в оперативни елементи на регионалните иновационни стратегии. Регионалните иновационни стратегии за интелигентна специализация са интегрирани стратегии за трансформация, които:

- концентрират публични ресурси върху иновациите, приоритетите, предизвикателствата и нуждите за развитие;
- очертават мерки за стимулиране на частни инвестиции в научноизследователска и развойна дейност;
- надграждат върху възможностите, компетенциите, конкурентните предимства и потенциала за високи постижения на регионите;
- насърчават ангажирането на заинтересованите страни и подкрепят иновациите и експериментите в управлението;
- основават се на факти и включват устойчиви системи за мониторинг и оценка.

На оперативна равнище интелигентната специализация се отнася главно до лансирането на вертикални политики на регионално ниво. Това са целенасочени политики по отношение на предлагането или търсенето или от генерирането на идеи до навлизането им на пазара като готови решения на практически проблеми. Успехът на тези политики разчита на съществуването на някои предварителни условия и капацитет, които не винаги присъстват във всеки регион (например предприемаческа култура или капацитет за внедряване на нови идеи). Предположението, че тези предварителни условия или капацитет винаги съществуват, може да доведе до провал на политиките и незадоволителни резултати по отношение на „процеса на откриване“. В този смисъл регионалните различия не могат да бъдат пренебрегнати и те трябва да бъдат анализирани с цел изработването на специфична спрямо особеностите на конкретния регион политика за интелигентна специализация.

Европейска политика за ИС за програмен период 2021-2027

Стратегическата рамка на Европейския съюз през последната една година е изключително динамична. Стартирането на годишния цикъл на **Европейския семестър**¹ – инструментът за координация на икономическите политики в ЕС за 2020 г., съвпадна с лансирането на **Европейския зелен пакт**². Това наложи интегрирането на **целите за устойчив растеж**³ на ООН и принципите за екологична устойчивост на **Годишната стратегия за устойчив растеж**⁴ в анализа на напредъка, предизвикателствата и възможностите пред страните членки, а по-късно и в препоръките за националните програмни документи.

Европейският зелен пакт се разглежда като новата стратегия за растеж на Европа, насочена към **изграждането на модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, която не поставя под заплаха опазването, съхранението и увеличаването на природния капитал на стария континент**. Европейският зелен пакт поставя ударение върху два основни приоритета за растеж: **зелена и цифрова трансформация на европейската икономика**.

За постигането на амбициозните цели на пакта е предвидено предприемането на комплексни действия на различни равнища и в широк кръг области:

- привличане на европейско, национално и частно финансиране с водещата роля на програмата за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“⁵;
- синергия между „Хоризонт Европа“ и останалите програми на ЕС;
- **хоризонтални мисии**⁶ за провеждане на амбициозни фокусирани изследвания чрез обединяването на широк кръг заинтересовани страни;
- **партньорства**⁷ между европейските институции, държавите членки и бизнеса, които позволяват създаването на широки платформи за експериментални разработки и тестване на нови технологични решения;
- **общности на знанието и иновациите**⁸ под егидата на Европейския институт за иновации и технологии като платформа за сътрудничество между висшите училища, научноизследователските организации и предприятията;

¹ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en

² [The European Green Deal, Brussels, 11.12.2019.COM\(2019\) 640 final](https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en)

³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>

⁴ [Annual Sustainable Growth Strategy 2020, COM/2019/650 final](https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en)

⁵ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme_en

⁶ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme/missions-horizon-europe_en

⁷ [European Partnerships under Horizon Europe: results of the structured consultation of Member States, Directorate-General for Research and Innovation, Unit A4 - Missions and Partnerships](https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme/missions-horizon-europe_en)

⁸ <https://eit.europa.eu/our-communities/eit-innovation-communities>

- **тематични кълстери**⁹, които покриват пълния спектър на глобалните предизвикателства чрез провеждане на съвместни научни изследвания и иновации в областите Здравеопазване, Култура, творчество и приобщаващо общество, Гражданска сигурност за обществото, Дигитализация, промишлени и космически технологии, Климат, енергия и мобилност, Храни, биоикономика, природни ресурси, земеделие и околна среда.

Годишната стратегия за устойчив растеж доразвива тези идеи в концепцията за конкурентоспособна устойчивост, основана върху четири фундаментални принципа: макроикономическа стабилност, социална справедливост, устойчива околна среда и повишаване на производителността. Стратегията препотвърждава, че и през следващия програмен период между основните цели на Европейския съюз ще бъдат **технологичното лидерство и технологичната независимост**, но постигнати не чрез малък кръг водещи сектори или предприятия, а **върху основата на широко разпространение на иновации и достъп до финансов ресурс**, така че съществуващата драстична разлика между технологичните равнища в рамките на европейската икономика да се намали до минимум и да се постигне по-висока производителност от по-голям брой сектори и предприятия, включително МСП. В стратегията се акцентира върху група предпоставящи условия на бизнес средата, чието осигуряване на национално равнище може да позволи постигането на посочените амбициозни цели:

- добро управление;
- ефективни институции;
- независими и ефикасни съдебни системи;
- качествени публични администрации;
- солидна уредба за борба с корупцията;
- ефикасно функциониране на обществените поръчки;
- ефективни нормативни уредби на несъстоятелността;
- ефективни данъчни системи.

Допълнителен акцент върху създаването на среда, благоприятстваща внедряването на иновациите като предпоставка за повишаване на производителността и осигуряване на конкурентоспособна устойчивост на националните икономики, е направен в **Новата промишлена стратегия за Европа**¹⁰. Конкретните инициативи в тази посока са свързани със:

- План за действие в областта на интелектуалната собственост.
- Общи и специфични правила на ЕС в областта на конкуренцията, включително сливанията и предоставянето на държавна помощ.

⁹ [Orientations towards the first Strategic Plan for Horizon Europe](#)

¹⁰ [A New Industrial Strategy for Europe, Brussels, 10.3.2020 г., COM\(2020\) 102 final](#)

- Бяла книга за преодоляване на нарушаващите конкуренцията последици от чуждестранните субсидии в единния пазар и за контролиране на чуждестранния достъп до обществени поръчки на ЕС.
- Законодателство, регламентиращо екологосъобразните обществени поръчки.
- План за действие относно суровините от жизнена важност и други.

Европейската стратегическа рамка за следващия програмен период отделя специално внимание на малките и средните предприятия. Развитието на сектора е от определящо значение за постигането на икономическите и социалните цели на Общността. Лансираната в тази област **Стратегия за мястото на МСП в устойчива и цифрова Европа**¹¹ предвижда разширяване на мрежата на дигитални иновационни хъбове в страните членки, създаване на фонд за първично публично предлагане за МСП, разпространяване на добри практики за новосъздадени предприятия, стимулиране на женското предприемачество. Като взема под внимание разнообразието на малките и средните предприятия и прилаганите от тях бизнес модели, стратегията насочва предвидените действия към постигането на три основни цели:

- изграждане на капацитет за зелена и цифрова трансформация;

Основните предизвикателства в тази област са свързани с непълното и неефективното използване на цифровите технологии от страна на МСП, трудности при закрилата на обекти на интелектуалната собственост, затруднен достъп до финансиране за изследвания и иновации, липса на квалифицирани служители, включително в нови и нишови специалности, недостиг на цифрови умения.

- намаляване на регулаторната тежест и подобряване на бизнес средата.

Основните усилия в тази посока ще бъдат насочени към премахване на свръхрегулирането, цифровизиране на публичните услуги и „обслужването на едно гише“, оптимизиране на рамката за обществени поръчки, подобряване на достъпа до външни пазари и единния европейски пазар, въвеждане на превантивно пресструктуриране и предоставяне на втори шанс на предприятия в затруднение. Ще продължи прилагането на принципите „Мисли първо за малките!“ (при изготвянето на политики на европейско и национално равнище да се вземат под внимание интересите на МСП), „Еднократност“ (гражданите и предприятията предоставят различни данни само веднъж на публичната администрация) и „Цифров по подразбиране“ (намаляване на административната тежест, като предоставянето на цифрови услуги става стандарт в работата на публичната администрация) заедно с въвеждането на принципа „Отмяна на предишни тежести при въвеждане на нови“ („one-in, one-out“).

- осигуряване на по-достъпно финансиране чрез комбинация от финансови инструменти.

Предвиждат се мерки за подобряване на достъпа на МСП до външно финансиране при по-добри условия, диверсификация на финансовите източници, покриващи нуждите както на новосъздадени, така и на предприятия в растеж (например чрез създаване на фонд за първично публично предлагане), по-нататъшно рационализиране на правилата

¹¹ [An SME Strategy for a sustainable and digital Europe, Brussels, 10.3.2020, COM\(2020\) 103 final](#)

На този фон важен елемент както на общите, така и на специфичните препоръки към страните членки за преодоляване на предизвикателствата и постигане на целите на Европейския семестър за 2020 г. представляват интервенциите в областта на изследванията, иновациите, образованието и обучението. Те имат изключително важно значение за осигуряване повишаването на производителността.

След м. март 2020 г. процедурите по изпълнение на годишния цикъл на Европейския семестър, както и взаимодействието между ЕК и страните членки отразяват новите глобални предизвикателства, свързани с избухването на епидемията от COVID-19. Европейската комисия залага на специфичен подход при изпълнение на целите за 2020 г., в чиято сърцевина остават иновациите и инвестициите в развитието на човешкия капитал, включително по пътя на цифровизацията и необходимите за това цифрови умения. Подобен е примерът и на редица европейски и световни иновационни лидери, които предоставиха целенасочена подкрепа за иновативни стартапи, високотехнологични и иновативни компании и иновационна инфраструктура, така че да продължат дейността си и в условията на криза. Innovate UK, част от UK Research and Innovation¹² (националната агенция за финансиране на науката и иновациите във Великобритания), и Федералното правителство на Германия¹³ са само малка част от примерите за директно финансово подпомагане. Към тях трябва да се добавят и разнообразните примери за нефинансова подкрепа¹⁴, включително чрез предтърговски обществени поръчки към иновативния бизнес.

В това отношение действията на българското правителство изглеждаха насочени в посока противоположна на тези на ЕС. Предвиденото финансиране за регионални иновационни центрове, иновативни клъстери и иновативен бизнес по ОПИК¹⁵ беше прекратено и пренасочено, като по този начин българските власти изложиха на риск изпълнението на редица иновационни проекти и затвърдиха убеждението за нестабилна иновационна бизнес среда.

¹² [Billion pound support package for innovative firms hit by coronavirus](#)

¹³ [Financing for start-ups, company growth, and innovations](#)

¹⁴ [Responding to COVID-19 with Science, Innovation, and Productive Development, April 25, 2020.](#)

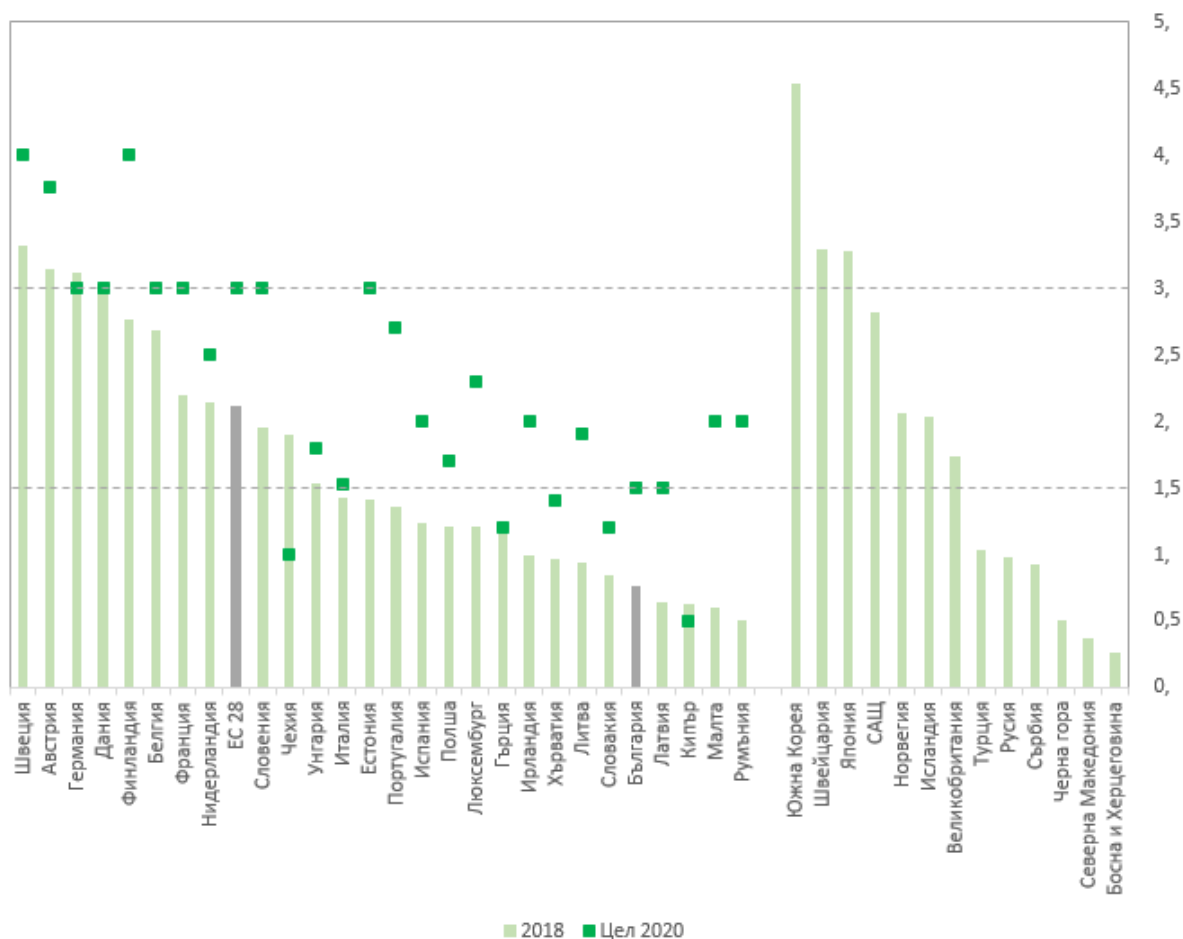
¹⁵ <https://opic.bg/procedure/bg16rfop002-1027-szdavane-i-razvitie-na-regionalni-inovatsionni-tsentreve-rits>

Анализ на изследователския и иновационния потенциал в България

Съгласно Иновационната стратегия за интелигентна специализация на България 2014 - 2020 г. напредъкът на България в областта на научните изследвания, технологиите и иновациите (НИТИ) се измерва със сравнителните позиции на страната в рамките на Европейското иновационно табло. Последното издание на таблото¹⁶ показва, че България остава в групата на скромните иноватори в компанията единствено на Румъния с иновационен индекс 49 (без промяна спрямо 2019 г.) и показатели, които почти не бележат положително развитие спрямо базовата 2012 г.

Фигура 1. Разходи за НИРД за 2018 г.* и национална цел на страните членки на ЕС до 2020 г., % от БВП

* Данните за Швейцария са за 2017 г. Данните за Босна и Херцеговина са за 2014 г.

¹⁶ От м. юли 2020 г.

Източник: Евростат, 2020.

По този начин България не успява да изпълни националните си цели за преминаване към по-високата категория на умерените иноватори и за постигане на равнище на разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) от 1,5% от брутния вътрешен продукт (БВП). За сравнение средната цел на ЕС е 3%, а равнището, което страната регистрира в края на настоящия програмен период, е малко над 0,7% (отстъпление спрямо 2015 г., когато разходите за НИРД са възлизали на 0,95% от БВП). При това, основното липсващо звено са именно разходите на публичния сектор, които изостават съществено. Това изоставане предполага и съществена липса на административен капацитет за изграждане, управление и изпълнение на национална иновационна политика.

При подготовката на стратегическата рамка на България в областта на научните изследвания и иновациите за следващия програмен период 2021-2027 година България следва да обърне особено внимание на констатираните слабости и да изпълни приоритетно направените препоръки на Европейската комисия като част от Европейския семестър за 2020 г. (и за предходни години. Основните между тях акцентират върху следното¹⁷:

- **недостатъчно развито взаимодействие в рамките на иновационната система;** нисък интензитет на разпространение на иновации между предприятията; непознаване и въздържане от участие в технологичен трансфер;
- **ниско технологично равнище на предприятията** спрямо средните равнища по икономически сектори – проблем, който се възпроизвежда и задълбочава чрез финансирани с публични средства инвестиционни усилия, които са далеч под съществуващите технологични граници;
- **задълбочаване на технологичната пропаст** между малък брой предприятия, представители на нишови високотехнологични сектори, от една страна, и преобладаващата част от предприятията, заети в средно- и нискотехнологичните индустрии, от друга;
- **бавно навлизане на цифровите технологии** в предприятията и ниско равнище на цифровизация на бизнес процесите, придружено от липса на цифрови умения и в същото време отказ от участие и провеждане на обучения;
- **нисък дял на публични инвестиции в научни изследвания и иновации;** липса на диверсификация и допълняемост на финансовите източници;

¹⁷ Европейски семестър за 2020 г.: Оценка на напредъка в структурните реформи, предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси и резултати от задълбочените прегледи в съответствие с Регламент (ЕС) № 1176/2011, Брюксел, 26.2.2020 г., COM(2020) 150 final; Европейски семестър за 2020 г.: специфични за всяка държава препоръки, Брюксел, 20.5.2020 г., COM(2020) 500 final; ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА относно националната програма за реформи на България за 2020 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2020 г., Брюксел, 20.5.2020 г., COM(2020) 502 final

- сериозни предизвикателства, свързани с подготовката, привличането и развитието на таланти;
- фрагментирана иновационна система; значителни регионални дисбаланси;
- неадекватни спрямо процесите на дигитализация рамкови условия, свързани с качеството на обществените услуги, киберсигурността, неналичието на отворени данни, неефективните публични разходи

Стартът на следващия програмен период 2021-2027, съчетани с преодоляване на последствията от COVID-кризата, са добро начало за това. На този фон, в процес на подготовка е стратегическата рамка в областта на науката, технологиите, иновациите, образованието и подкрепата за МСП за следващите седем години. Ефектът от нея се очаква да бъде умножен със създаването на нов играч на иновационната сцена в лицето на **Държавната агенция за научни изследвания и иновации**¹⁸¹⁹ като специализиран орган към Министерския съвет с основни функции да засили приложния характер на научните изследвания и да насърчи разпространението на постигнатите иновативни резултати чрез засилено взаимодействие с бизнеса. Конкретните стъпки на стратегическо планиране включват следното:

Национална програма за реформи²⁰ и Конвергентна програма 2020 - 2023²¹

Двата документа се изготвят от Министерството на финансите като част от годишния цикъл на „Европейския семестър“ и в подкрепа на изпълнението на целите на България в рамките на стратегията „Европа 2020“. Наред с интервенциите в редица други области са поети ангажименти за структурни реформи и в областите наука и иновации. Предвиждат създаване на новата държавна агенция и промяна в законодателството за научни изследвания и иновации като основни механизми за насърчаването на взаимодействието между наука и бизнес и ускореното прилагане на иновативни разработки в практиката.

Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021 - 2027 г. и Националната стратегия за МСП в България 2021 – 2027 г.

Наличието на двата документа се разглежда като задължително условие, което страните членки трябва да изпълнят, за да могат да разпределят европейското структурно финансиране. И през предстоящия програмен период предвидените в двете стратегии мерки ще се основават на същото регионално райониране на страната въпреки резервите в това отношение и ще насърчават дейности в същите приоритетни направления с минимални изменения по отношение на подсектори и регионални акценти.

¹⁸ В редица свои издания докладът Иновации.бг на Фондация „Приложни изследвания и иновации“ предлага създаването на единен орган за изпълнение и координация на политиките в областта на научните изследвания и иновациите като предпоставка за осигуряване на взаимодействието между тях и от тук за подобряването на иновационния потенциал на националната икономика.

¹⁹ <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2137205411>

²⁰ [Европа 2020 Национална програма за реформи, Министерство на финансите, април, 2020.](#)

²¹ [Конвергентна програма 2020 - 2023, Министерство на финансите, април, 2020.](#)

Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за икономическа трансформация²²

И през третия програмен период на България като пълноправен член на ЕС страната лансира нова програма в областите наука и иновации като допълнение на вече съществуващите програми под управлението на МИ и МОН (чрез ИА ОП НОИР). Създаването на новата програма като самостоятелен инструмент за финансиране на научните изследвания, иновациите и дигитализацията на публичните услуги ще доведе до промяна в обхвата и на останалите две свързани програми в посока ограничаване на тяхното въздействие съответно върху самостоятелното изпълнение на иновационни проекти от предприятията (в случая със съществуващата до момента ОП „Иновации и конкурентоспособност“ към МИ) и интервенции в областта на образованието (в случая със съществуващата до момента ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ към МОН). Всички гранични дейности по осъществяването на приложна наука, закрила на обекти на ИС, технологичен трансфер, съвместно изпълнение на изследователски и иновационни проекти и други, свързани с насърчаване на взаимодействието между наука и бизнес, ще бъдат в ресора на новата програма НИИДИТ. Предвижда се индикативният бюджет на програмата да бъде в размер на 883,29 млн. евро с източник Европейският фонд за регионално развитие, от които 19 млн. лв. ще бъдат заделени за техническа помощ²³.

Средствата ще се разпределят по два основни приоритета: Устойчиво развитие на българската научна и иновационна екосистема и цифрова трансформация.

Цифрова трансформация и Индустрия 4.0

В отговор на приоритетите на ЕС и глобалните предизвикателства Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията²⁴ и Министерството на икономиката²⁵, разработиха поредица от документи, които целят подобряване на бизнес средата и повишаване ефективността на предоставяните публични услуги и ускореното навлизане на информационните и комуникационните технологии в икономиката като предпоставка на свой ред за повишаване на иновационната активност и производителността на предприятията.

Подготовката на посочените стратегически документи се предполага да се основава на анализ на постигнатото до момента, в това число: (а) Изготвяне на Национална стратегия за малки и средни предприятия в България 2021 – 2027 г.; (б) Междинна оценка на изпълнението на ИСИС 2014–2020; (в) Преглед на публичните разходи за наука, технологии и иновации, възложено от Министерството на образованието и науката на Световна банка; (г) Стратегическа оценка на изграждащите се Центрове за върхови

²² Решение на Министерския съвет № 495 от 21 юли 2020 г. за изменение и допълнение на Решение № 196 от 2019 г. за одобрение на Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007 - 2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021 - 2027 г., на Списък с целите на политиките, които да бъдат подкрепени през програмния период 2021 - 2027 г. и Списък с програми и водещи ведомства за разработването.

²³ Решение на Министерския съвет № 496 от 21 юли 2020 г. за изменение на Решение № 335 от 2019 г. за одобряване на индикативното финансово разпределение на средствата от ЕСФ+, ЕФРР и КФ за програмния период 2021-2027 по цели на политиката и програми.

²⁴ [Цифрова трансформация](#)

²⁵ [Индустрия 4.0](#)

постижения и Центрове за компетентност в България, възложено на Съвместният изследователски център към Европейската комисия (Joint Research Centre - JRC). Повечето от тези документи, обаче не бяха готови при подаването на първата версия на Споразумението за партньорство и на текстовете на Оперативните програми към ЕК в края на 2020 г. В този смисъл е добре техните предложение и препоръки да бъдат взети под внимание при последващото осъвременяване на оперативните програми и Споразумението за партньорство с ЕК.

Умението в кризата да виждаш възможности – редица български предприятия реагираха именно по този начин през годината на COVID-19. Необходимостта от оптимизиране на производствените процеси, осигуряване на безопасна среда за работа и създаване на нови продуктови предложения в отговор на промените в търсенето накара предприятията да внедрят нови бизнес модели, да усъвършенстват продуктовото си портфолио, да лансират иновации на работното място.

През последната една година около 58% от фирмите са реализирали иновация, а малко над 30% от тези, които се въздържат от иновационна дейност, планират да започнат подобен проект през следващата година. Според данните от изследването на иновационната дейност на предприятията в България ИНА-5, което Фондация “Приложни изследвания и комуникации” провежда от 2004 г., ако всички намерения се реализират, 70,4% от предприятията ще осъществят иновации през 2020 - 2021 г., което съвпада с данните от предишната криза от периода след 2008 г.

Българските иновативни компании всъщност печелят от кризите в международен аспект. Важен урок за политиката от осъзнаването на този модел е, че българското правителство трябва да успява да разпознава подобни тенденции и да ги подкрепя с цел да усилва техния положителен ефект върху икономиката на страната. Обратно на това правителството трансформира средства, предназначени за подкрепа на иновациите по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ в „подкрепа за всички“. В средносрочен период подобни решения могат да възпрепятстват растежа на иновативните фирми в страната, който би могъл да има по-благоприятен ефект върху икономиката през по-голяма и по-високо платена заетост.

Кризата засегна както производствения сектор, така и сферата на услугите. Образователната система в България преживя разтърсваща промяна с избухването на пандемията от COVID-19 през март 2020 г. и принудителното преминаване към онлайн обучение на всички образователни институции. Неочакваната ситуация насочи общественото внимание върху отдавна обсъжданото изоставане във въвеждането на подходящи за дигиталната епоха методи на преподаване и обучение. Сега предизвикателството пред образователната система е да стъпи на постигнатата промяна и да я подкрепи и стимулира, за да се развива истинската дигитализация на образователния процес, за което обаче ще е необходима дълбока промяна в качеството и вида на предлаганото учебно съдържание.

През 2020 г. приключва вторият програмен период на пълноправно членство на България в ЕС. По много показатели на Европейското иновационно табло обаче България не реализира напредък. Страната остава в групата на скромните иноватори въпреки поставената цел за ръст на разходите за НИРД като дял от БВП до равнището от 1,5% до 2020 г. и преминаване в групата на умерените иноватори.

През 2019 г. патентната активност в България достигна своя пореден десетгодишен пик (181 патента на български физически и юридически лица), като почти изравнява постижението от 183 патента през 1999 г. и изпреварва издадените 134 патента през 2009 г. Броят на чуждестранните патенти възлиза на 2624, почти всички от които (99,63%) са издадени от Европейското патентно ведомство (ЕПВ) и имат действие и на територията на България. В рамките на изследвания период с малки изключения физическите лица – патентоприетатели, остават водещи в институционалната структурата на патентната активност в България. За 2019 г. техният дял е 40%, а за последните 20 години – 57%. Въпреки ръста на патентите, издавани в полза на бизнеса и Българската академия на науките (БАН) (основен представител на държавния сектор), ролята на физическите лица остава ключова, нещо повече – отново бележи ръст през последните четири години.

Предпочитано средство за закрила на резултатите от изобретателска дейност остават полезните модели. Чрез тях се търси начин за осигуряване на монополни права върху т.нар. „малки изобретения“. Наред с това обаче те са вариант за избягване на тежката, по-скъпа и времеемка процедура за издаване на патент (в случаите, разбира се, когато изобретението отговаря на условията за това). Броят на издадените свидетелства за полезни модели на територията на страната за периода 2007 - 2019 г. възлиза на 2377, като тук водещ е бизнес секторът с 1335 полезни модела, следван от сектора на физическите лица с 833.

През 2019 г. България е позиционирана на 61 място в света по научна продукция с общо 6022 публикации, от които 5752 научни статии, доклади и резюмета. Изчисленият на тяхна основа показател „брой цитирания за една публикация“ класира страната на 178 място. Сравнителните позиции на България за 2019 г. в световната класация отстъпват спрямо показателите общо за периода 1996 - 2019 г., по отношение на който страната заема 55 място за публикационна активност и 164 място при броя на цитиранията за една публикация. Н-индексът, който оценява едновременно продуктивността и значимостта на публикациите обаче, поставя България на по-предната 54 позиция от общо 231 държави.

Научните организации в страната регистрират нарастващ брой публикации в базата данни SCOPUS. За втора поредна година ръстът в публикационната активност на годишна основа е двуцифрено число – 13% за 2019 г. след покачването от 20% за 2018 г. Това повлиява дела на публикациите с българско участие в световната (0,18%) и регионалните класации, съответно 0,64% в рамките на ЕС-28 и 2,25% сред страните от Източна Европа. В рамките на ЕС-28 България е 22 по показателя за обща публикационна активност както за целия наблюдаван период 1996 – 2019 г., така и за последната година. В рамките на Източна Европа България заема едва 13 място, единствено преди Македония, с малко под 29 научни статии, доклади и резюмета на 1000 души, заети с наука и технологии. С водещи позиции са Словения (106) и Чехия (91), които са с три пъти по-висока продуктивност на публикационната активност. След тях се нарежда Румъния (63).

Глобалната криза, предизвикана от разпространението на COVID-19, повлиява предприемаческата активност. Големи промени настъпиха по отношение на достъпа до финансиране, структурата на портфолиото от финансови инструменти и основните насоки за тяхното изразходване. Финансовите мерки на правителството бяха ориентирани главно към преодоляване на отрицателните ефекти от кризата, в т.ч. в

подкрепа на фирмите от най-засегнатите икономически сектори и освободените от работа лица, в някои случаи и за сметка на инициативи за насърчаване на иновационната и предприемаческата дейност.

Затварянето на детски ясли, детски градини и училища, както и работата/ученето от дома поставят на особено изпитание женското предприемачество. Грижите за семейството, както и по-силното въвличане на родителите в учебния процес ограничават възможностите преди всичко пред жените да развият и реализират на практика идеите си за предприемачески начинания.

Социалното предприемачество в различните му форми и проявления става по-необходимо от всякога. То е отговор на критичната потребност от бързи решения в безпрецедентни нови; осигурява подкрепа за безработни лица или семейства на прага на бедността; предоставя технологични решения на новопоявили се проблеми, голяма част от които са свързани и с дигитализирането на бизнес процесите и социалния живот.

През 2019 г. разходите за НИРД възлизат на 1002 млн. лв., или 0,84% дял от БВП. Научноизследователският сектор в страната продължава да бележи стабилен ръст от гледна точка на направените инвестиции в абсолютен размер (21% увеличение на годишна основа) и като дял от БВП (11% увеличение на годишна основа). След спада от 2016 и 2017 г. всички НИРД сектори бележат подобрене. Въпреки това обаче България остава далеч от националната си цел от 1,5% разходи за НИРД като дял от БВП до 2020 г., заложена в началото на програмния период през 2014 г.

За поредна година бизнесът има най-голям принос за развитието на научноизследователската и развойната дейност в страната с общ бюджет за 2019 г. от 673 млн. лв., или 0,56% от БВП. Увеличението на годишна основа е 13%, което е в рамките на нормалното изменение за сектора през последните години. Трябва да се отбележи, че през 2019 г. бизнесът инвестира най-много в НИРД в модерната история на страната. Въпреки това общият обем на НИРД инвестициите остава многократно по-малък от инвестициите на една средностатистическа глобална компания.

През 2019 г. България се нарежда между най-бързо развиващите се бизнес хъбове в Европа с ръст на заетите във високотехнологични дейности, по-висок от средните равнища за континента. Индексът География на интелектуалните дейности в Европа 2020 на Европейския център за реформа в политиките и предприемачество сравнява 31 европейски държави по концентрация на работни места в областта на високотехнологичните дейности. Спрямо базовата 2014 г. България е на 8 позиция с 28,6% ръст на броя на работните места в интензивните на знание бизнеси спрямо 1000 души от работоспособното население на страната. От създадените нови 39 400 работни места 73% са в рамките на ИКТ, 12% са в творческите индустрии, 8% - в технологичния сектор, и 7% - в услугите, включени в изследването.

Наред с това обаче България изпреварва единствено Румъния, Малта и Кипър по показателя за дял на заетите с НИРД спрямо работоспособното население на страната. Ръстът на персонала, зает с НИРД, на годишна основа е бил 11%, но е сведен до 2% през 2019 г. – равнотетка от намалението на изследователите в сектора на висшето образование, компенсирани от ръст в нетърговските организации и бизнеса. В потвърждение в изследването World Talent Ranking на Института за развитие на управлението (IMD, Швейцария) България попада в групата на 10-те най-изостанали

държави в областта на развитието на талантите и капитализирането на тази основа. Страната изостава с 3 позиции спрямо 2019 г. и се нарежда на 55 място от общо 63 държави, включени в изследването.

Секторът на информационните и комуникационните технологии расте всяка година по всички възможни показатели – брой фирми, брой заети, дял в износа, дял в БВП. В топ-100 на фирми по заетост през 2020 г. 21 са в ИКТ и осигуряват 21% от заетостта в най-големите фирми. Свидетели сме на бърза дифузия на границите и конвергенция между ИКТ и други сектори (финанси, застраховки, продажби на дребно, охрана, развлекателна индустрия, образование). Дигиталната трансформация на различните сектори доведе до съществена промяна в източника на добавената стойност и все повече това е свързано с внедряване на нови дигитални технологии. Здравеопазването обаче не е сред успешните сектори в това отношение. България продължава да изостава от световните тенденции в областта на електронното здравеопазване и това ще има дългосрочни отрицателни ефекти.

Стратегически перспективи за ИС на България за периода 2021-2027 година

ИСИС 2021-2027 г. надгражда натрупания опит от прилагането на ИСИС 2014-2020 г., но ще се програмира и изпълнява в значително различен световен, европейски и национален контекст. Решението на европейските държави да подкрепят Зелената сделка на ЕС изисква цялостна трансформация на производствените екосистеми в две направления – екологичност и цифровизация. Това ще изисква не само иновационно пренастройване на производствените процеси в предприятията, но и създаването на нова публично-частна инфраструктура, позволяваща както преход към екологична енергия, така и цифрова трансформация на индустрията с помощта на технологиите на Индустрия 4.0. В национален план, страната ни ще трябва да се справи не само с горепосочените предизвикателства, но и с икономическите последици от световната пандемия на COVID 19, изразяващи се в намалена заетост и спад на БВП.

Тематичните приоритетни области за интелигентна специализация в периода 2021-2027 г., заложи в стратегията, са следните:

1. Информатика и ИКТ.
2. Мехатроника (самостоятелна област).
3. Индустрии за здравословен живот и биотехнологии.
4. Нови технологии в креативни и рекреативни индустрии.
5. Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика.

Всички 28 административни области в страната са идентифицирали по две приоритетни тематични области, а третата приоритетна тематична област за всички ще бъде “Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика”.

Стратегията се фокусира върху засилена подкрепа за по-ефективно сътрудничество между научноизследователските организации и бизнеса, включително чрез някои нови форми на партньорство, улесняващи диалога и процеса на работа между тях, в т.ч. и партньорство между бизнеса и Центровете за компетентност, Центровете за върхови постижения, Дигиталните иновационни центрове и научните инфраструктури, чието развитие се подкрепя и финансира чрез изпълнение на Националната пътна карта за научна инфраструктура (2020 – 2027).

Стратегията ще засили подкрепата за партньорски участия на бизнеса и научните среди в международни проекти с цел интернационализация на научноизследователската и развойната дейност и привличане на международни експерти в екипите, осъществяващи иновационни и НИРД проекти, вкл. чрез насърчаване на участието в Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“.

ИСИС 2021-2027 г. има три заложи оперативни цели, а именно:

Оперативна цел №1: „Подобряване на научноизследователската система и иновационното представяне на предприятията, вкл. сътрудничество, чрез ориентиране

на научните изследвания към приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологиите на Индустрия 4.0“.

Инструменти, финансирани от ЕСИФ и националния бюджет, планирани по оперативна цел №1:

- Схеми за подкрепа на иновационната и НИРД дейност, чрез сътрудничество между представители на научно-изследователските организации и/или университетите и предприятията;
- Схеми за подпомагане на мобилността между представители на научните организации и/или университетите в предприятията за разработване на НИРД и иновационни проекти;
- Схеми за подкрепа за разработване и внедряване на иновации в предприятията и стимулиране осъществяването на вътрешни за предприятията НИРД;
- Схеми за подкрепа за създаване на иновативни стартиращи предприятия;
- Схеми за подпомагане на трансфера на технологии;
- Схеми за подпомагане достъпа до резултати от публично финансирани научни изследвания;
- Схеми за подкрепа на свързаността на обектите от Национална пътна карта за научноизследователска инфраструктура, предоставяща достъп на научни организации и бизнес структури;
- Включване в общата пътна карта за индустриалните технологии и индустриалните хъбове на европейското научно изследователско пространство;
- Осигуряване на участие в съответните европейски партньорства по Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ (2021 – 2027 г.) чрез предоставяне на национално съфинансиране и насърчаване на участието на МСП и стартиращи предприятия в съответните проекти

Оперативна цел №2: „Повишаване на екологичността (внедряване на чисти и зелени технологии) и цифровизацията в предприятията и интернационализацията на българските продукти и услуги, чрез комерсиализация и ориентиране на научните изследвания към приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологиите на Индустрия 4.0“.

Инструменти, финансирани от ЕСИФ и националния бюджет, планирани по оперативна цел №2:

- Схеми за подкрепа за комерсиализация на иновативни продукти и услуги;
- Схеми, в т.ч. ваучерни за стимулиране на екологични и цифрови иновации на производствените процеси до технологично ниво TRL 5;

- Схеми подкрепящи развитие и внедряване на екологични и цифрови иновации, достигнали технологично развитие TRL6-TRL9;
- Схеми за трансфер на технологии в областта на екологията и цифровизацията на производствените процеси;
- Схеми за осигуряване на съфинансиране на добре оценени, но не финансирани от РП „Хоризонт Европа“ проекти, които отговарят на приоритетите на ИСИС и могат да осигурят надграждане чрез национални научни програми;
- Подкрепа на проекти с печат за съвършенство, оценени от рамковите програми на ЕС- Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа;

Оперативна цел №3: „Подобряване на човешкия ресурс чрез инвестиции в обучения и ключови компетенции в приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологиите на Индустрия 4.0“.

Инструменти, финансирани от ЕСИФ и националния бюджет, планирани по оперативна цел №3:

- Схеми за обучителни курсове на ученици в системата на професионалното образование в приоритетните тематични области на интелигентна специализация;
- Подкрепа на дуалното обучение в приоритетните тематични области на интелигентна специализация и технологиите на Индустрия 4.0;
- Схеми за подкрепа на обучителни дейности на човешките ресурси в предприятия, насочени към областите на интелигентна специализация и технологиите на Индустрия 4.0;
- Схеми за трансфер на технологии, с акцент на обучителни дейности в областите на интелигентна специализация и технологиите на Индустрия 4.0;
- Схеми за подкрепа на обучителни дейности в обектите от Национална пътна карта за научноизследователска инфраструктура в областите на интелигентна специализация технологиите на Индустрия 4.0;
- Схеми за подкрепа на човешки ресурс, ангажиран с прилагането на авангардни умения за въвеждане на Индустрия 4.0 в предприятията;
- Схеми за привличане на чуждестранни студенти и докторанти;
- Схеми за повишаване на дела на докторантите и мобилността на докторанти между академичния и бизнес/промишления сектор;
- Схеми за междусекторна и международна мобилност на персонала зает с НИРД.

Препоръки за прилагане на политиката за интелигентна специализация

Въпреки подобряващата се стратегическа и финансова осигуреност на националната иновационна система, България изостава от иновационното развитие на лидерите в Европа. Основна причина за това е **липсата на визия и фокусирано внимание на най-високо политическо равнище**, което доведе до липса на ясни национални приоритети и политика (независими и предхождащи тези на ЕС), сериозен спад в дела на публичните разходи за НИРД, непълнота и липса на координация в националната иновационна система и неизползване на съществуващите инструменти и потенциал за иновационно развитие. Някои от възможните мерки, за да се развие и подсили националната иновационна политика, включват:

1. Преоценка на регулаторните пречки пред иновациите и предприемане на мерки за тяхното преодоляване.

Промените могат да се фокусира върху:

- Облекчаване на Закона за обществените поръчки в частта му, свързана с изследователската и иновационната дейност. Към момента, законодателството в сферата на обществените поръчки не отразява спецификата на научните изследвания и иновационната дейност.
- Регламентиране на пред-търговските обществени поръчки като инструмент за насърчаване на трансфера на нови технологии към практиката, повишаване на иновационната активност на бизнеса, и решаването на социалните предизвикателства по иновативен и устойчив начин. Основните области, по отношение на които пилотно може да се внедри моделът на пред-търговските обществени поръчки, може да включват сферите на приоритетно развитие през следващото десетилетие, като дигитализация на основните икономически сектори в страната и зелената икономика.
- Стимулиране на отчитането на изследователската и иновационната дейност чрез Годишните финансови отчети. За целта трябва да бъде създадена благоприятна административна среда за улесняване подаването на отчетни данни и система за контрол върху тяхната пълнота и достоверност. Неглижирането на този проблем води до подценяване на иновационното представяне на страната и подготовката на неадекватни на реалната ситуация политики и инструменти за въздействие.
- Подготовка на пакт от законодателни инициативи за иновациите, които да синтезират инициативите за подкрепа на изследователската и иновационната дейност и технологичния трансфер, и да предложат финансови и данъчни облекчения в полза на иновативния бизнес.

2. Отключване на потенциала на човешкия капитал

Хората са най-важният, а в случая на малки страни като България, често и единствения национален капитал. Те са носител на творчеството и иновативността. За да се преодолее

изоставането в тази област, натрупано пред последните десетилетия е необходима устойчива обществена мобилизация и лидерство в следващите поне 20 години.

Негативните тенденции могат да бъдат забавени и променени на основата на следното:

- Осигуряване на добро средно равнище в средното образование за всички, включително малцинствата и групите в неравностойно положение.
- Осигуряване на европейско равнище на финансиране на заплащането на изследователите, вкл. за привличане на такива от чужбина и въвеждане на адекватни механизми за оценка на постигнатите резултати.
- Регламентиране и подкрепа за реализирането на т. нар. „трета мисия“ на висшите училища – трансферът на резултати от научните изследвания към бизнеса.
- Подкрепа за мобилност на изследователи, докторанти и студенти между изследователските организации, висшите училища и бизнеса.
- Развитие на предприемаческите нагласи на младите хора чрез въвеждането на специализирани инструменти за насърчаване на креативността на всеки етап на образователната система.

3. Увеличаване на националните обществени инвестиции в научни изследвания и иновации

На практика липсва национална система за финансово подпомагане на иновациите. Двата налични инструмента – Националният иновационен фонд и Националният фонд научни изследвания не са силно ограничени, и остават неинтегрирани в цялостна бюджетна рамка за институционално подпомагане на иновациите в България (вкл. бюджетите на висшите училища, БАН и Селскостопанската академия).

Като спешни се налагат следните мерки:

- Лансиране на средносрочна и дългосрочна национална бюджетна финансова рамка за подкрепа на изследователската и иновационна дейност с цел осигуряване на устойчивост на бизнес средата и ограничаване на рисковете за икономическите агенти.
- Увеличаване на националното публично финансиране за наука, иновации и технологичен трансфер в абсолютен размер и като дял от брутния вътрешен продукт и доближаване до европейските стандарти в това отношение.
- Електронно управление на финансовите потоци за наука и иновации, приложено по отношение на всички канали на разпределение, с цел ограничаване на бюрократичните пречки и прозрачност на тяхното изразходване.

4. Доизграждане на и прилагане на системен подход спрямо иновационната система

Необходим е балансиран и устойчив подход в следните насоки:

- Изграждане на административен капацитет по райони за планиране, така че те да се превърнат в равностоен партньор на местните администрации и иновативния бизнес с реални възможности за повишаване на атрактивността на местните икономики и развитие на регионални конкурентни предимства. Към момента е

налице тенденция на задълбочаващи се регионални дисбаланси по отношение на иновационния потенциал, което възпрепятства повишаването на конкурентоспособността на българската икономика като цяло.

- Подкрепа за иновационната инфраструктура и звената, които предоставят услуги за бизнеса в областта на изследванията и иновациите. Този елемент на системата остава подценен, а той може да е изключително полезен за насърчаване на технологичния трансфер и внедряването на иновации. Подкрепа за повишаване на капацитета на съществуващите звена за технологичен трансфер и насърчаване на свързването им с установени международни и европейски мрежи като Enterprise Europe Network.
- Въвеждане на диференцирана подкрепа за бизнеса, подчинена на специфичните характеристики и потребности на различните групи предприятия: новосъздадени, бързо развиващи се, с утвърдени пазарни позиции.

5. Политика на отворени данни

Подготовката на политики, основани на доказателства, зависи в значителна степен от наличието и достъпа до данни. В това отношение България е постигнала значителен напредък, но е необходимо темпото и резултатите да се поддържат и надграждат. Използването на данни от публичния и частния сектор е от ключово значение за усъвършенстването и насочването на инструментите за въздействие. Необходимо е да се преразгледа подхода на институциите към разполагаемите от тях данни, към възможностите за генериране на нови такива, както и към начините за тяхното комбиниране и използване. Например, подготовката на стратегическата рамка в областта на науката и иновациите може да се основава в много по-голяма степен на аналитична обосновка базирана на данни.

За целта е необходимо следното:

- Цялостно въвеждане на услугите на електронното правителство в работата на институциите на национално и регионално равнище и промяна в подхода на административно обслужване на бизнеса и домакинствата в пълно съответствие с принципите за достъпност, прозрачност и предвидимост.
- Създаване на електронна платформа за технологичен трансфер, в която да са представени всички обекти на изследователската инфраструктура в страната с ясно описание на техния капацитет и възможните задачи, за които могат да се използват; с правила за използване на всички заинтересовани страни. Целта е платформата да е видима за бизнеса и да осигури познаване на наличната изследователска инфраструктура и бърза ориентация към обекти, които могат да бъдат използвани.